

חבל נחלתו

רצא): "ובחלקת יואב חר"מ סי' ט כתב עפ"י הנ"ל שטרסור שהביא קונים לסוחר שלא מדעתו אינו חייב לשלם לו שכרו".

מסקנה

המוכר פטור מתשלום דמי תיווך למתווך.

טרמפיסטים עושים זאת בחינם ובעל הרכב יודע זאת ולא התנה על כך מלכתחילה, משמע שדעתו היתה להסיע בחינם אלא שעתה הוא החליט לתבוע שכר ולפרוט על רגישותו של הנוסע.

וכן ראיתי שכתבו בפסקי דין – ירושלים (דיני ממונות ובירווי יהדות ז עמוד

סימן נג

מציאה בכינוס גדול של אנשים

והראב"ד השיג: "א"א דבר זה אינו מחזור אצלי שיזכה בו לעצמו לעולם אלא יעמוד בידו עד שיבא אליהו".

הראב"ד השיג על הבבא האחרונה של הרמב"ם שאם היה דבר שאין בו סימן זכה בו ואינו חייב להחזירו. שלכאורה נכנס לידי באיסור ושמא בעליו לא התייאש ממנו קודם שהגביהו המוצא, וא"כ איך יטלנו לעצמו.

וכך השיג המגיד משנה: "זו באמת קשה ודאי והיאך יזכה בו ויהיה שלו והלא קודם יאוש בא לידו ואין צ"ל בודאי הינוח דלאו כל כמיניה לנטלו ויזכה לו אלא אפילו ספק הינוח ודאי לא זכה בו דהא ספקא הוא אם הוא דרך נפילה וזכה בו כדין המוצא דבר שאין בו סימן או שהוא דרך הנחה והכי בא לידו קודם יאוש וספיקא בכה"ג לחומרא וכמ"ש פי"ד ביאוש שלא מדעת וכבר השיגו הר"א ז"ל וכתב יעמוד עד אשר יבוא אליהו. והאמת כדבריו וכ"כ הרמב"ן זה לשונו ואיהו לא קני בהאי יאוש דבאיסורא אתא לידיה וכן דעת הרשב"א ז"ל וכן דעת רבינו יונתן". וכן הטור (ח"מ סי' רס) כתב על דברי הרמב"ם: "והרמב"ם כתב אם נטלו הוא שלו

שאלה

אדם השתתף בהלויה גדולה מאד, תוך כדי הספדים במקום עמידתו הוא ראה שעון על האדמה, את השעון הראו לו אחרים ברמיזה לאחר שהם לא רצו להרימו. השעון ללא סימנים, האם הוא רשאי להשתמש בו, או שהוא צריך לשומרו עד שיבוא אליהו?

תשובה

א. כתב הרמב"ם (הל' גולה ואבדה פט"ו ה"א): "כל המוצא אבידה בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן אם מצאה דרך הנחה אסור ליגע בה שמא בעליה הניחזה שם עד שיחזרו לה ואם יבא ליטול אותה והיה דבר שאין בו סימן הרי אבד ממון חבירו בידו שהרי אין לו בה סימן להחזירה בו ואם היה דבר שיש בו סימן הרי זה הטריחן לרדוף אחריה וליתן סימניה ולפיכך אסור לו שיגע בה עד שימצא אותה דרך נפילה. אפילו נסתפק לו הדבר ולא ידע אם דבר זה אבוד או מונח הרי זה לא יגע בו, ואם עבר ונטלו אסור לו להחזירו לשם, ואם היה דבר שאין בו סימן זכה בו ואינו חייב להחזירו".

חבל נחלתו

ולא נהירא".

הכסף משנה תרץ את הרמב"ם וז"ל:
"ואפשר לומר לדעת רבינו דהא דאמרינן
בר"פ אלו מציאות (כ"א): בפלוגתא דאביי
ורבא ביאוש שלא מדעת הויא בדבר שאין
בו סימן ואיפסיקא הלכתא כאביי דאמר
יאוש שלא מדעת לא הוי יאוש משום דהא
לא ידע דנפל מיניה היינו לומר שאסור לו
ליטלם אבל אם עבר ונטלם זכה בהם משום
דכיון שהם בידו ואינו יודע למי יחזירם שהרי
אין בהם סימן ולמקום שנטלם אין לו
להחזירה כמו שנתבאר ממילא זכה בהם דאין
לנו לומר שיעמדו עד שיבא אליהו אלא
היכא דאתמר הכי בהדיא".

היינו הכס"מ מתרץ שמחלוקת אביי
ורבא בישל"מ בדבר שאין בו סימן היא
לכתחילה אם מותר ליטול או אסור, אבל
מרגע שנטל ועבר, אף לפי אביי לא יחזיר,
לא למקומם כפי שמסביר הרמב"ם, ולא
לבעליהם שכן אין לו סימן באבידה.
והדרישה (סי' רס ס"ק יא) מקשה על הב"י:
"ולפי"ז צריך לומר הא דקאמר תלמודא שם
פרק אלו מציאות (דף כא ע"ב) משום
דבאיסורא אתא לידיה היינו דוקא כשיש בו
סימן אבל כשאין בו סימן כשבא כבר לידו
מחזיקו לעצמו אע"פ שבאיסורא בא לידו,
והוא דחוק דאם כן לא הוה משתמש
תלמודא מלפרשו".

בשולחן ערוך (ח"מ סי' רס ס"ט) פסק
רמב"ם, על אף החולקים עליו.

ב. הש"ך (ח"מ סי' רס ס"ק נו) כתב:
"והראב"ד והטור השיגו ע"ז דיהא מונח עד
שיבא אליהו וכמ"ש הרב לקמן ס"י, גם הרב
המגיד כתב שהרמב"ן והרשב"א ס"ל דיהא
מונח עד שיבא אליהו וטעם הפוסקים הנ"ל
הוא דהוה ליה יאוש של"מ כמבואר בהרב

המגיד ולפע"ד אין כאן שום השגה על
הרמב"ם אדרבה פשט לישראל דש"ס דלא
יחזור משמע שהוא שלו דאל"כ ה"ל לפרושי
דיהא מונח עד שיבא אליהו אע"ג דה"ל
יאוש של"מ מ"מ א"צ להניחו עד שיבא
אליהו אלא כיון שא"י למי יחזור, יכול
לעשות בו מה שירצה והא דקי"ל יאוש של"מ
לא הוי יאוש וכדלקמן סי' רס"ב ס"ג היינו
דאם נתברר של מי הוא צריך להחזירו ולא
אמרינן כיון דנתייאש זכה זה בו אבל כ"ז
שלא נתברר של מי הוא יוכל זה לעשות בו
מה שירצה, ואפשר גם כוותי הב"י והכ"מ כן
בישוב דעת הרמב"ם אלא דלשונו קצת
מגומגם. אבל מ"ש בסמ"ע ס"ק מ"ב דס"ל
להרמב"ם כיון דבשעה שנטלו אדעתא
להחזירו לבעליו אלא שטעה בזה שלא ידע
שלא יהיה בידו להחזירו כיון דאין בו סימן
ס"ל דבזה כ"ע מודים דיחזקנו המוציא
לעצמו עכ"ל אינו נראה כלל, דהיכא רמיזא
דמיירי דוקא שנטלו אדעתא להחזירו
לבעליו, ועוד דמה חילוק יש ס"ס באיסורא
אתי לידיה וטעמא דיאוש שלא מדעת לא
הוי יאוש הוא כיון דבאיסורא אתי לידיה, גם
מ"ש הב"ח לדעת הרמב"ם דאף על גב
דבאיסורא אתי לידיה מ"מ כיון דאין ממון
זה יש לו בעלים בודאי אינו בדין שיהא מונח
עד שיבא אליהו דלא אמרו כך אלא היכא
שיש לו בעלים ולא נודע מי הוא עכ"ל אינו
מובן לי דגם הכא יש לו בעלים אלא דלא
נודע מי הוא ואם ר"ל דהכא אפשר דשל
הפקד הוא א"כ גם בפלוגתא דאביי ורבא
ביאוש של"מ אפשר כן הוא ואפ"ה אמרינן
דלא הוי יאוש אלא הדבר ברור כדפ"י".

דעת הש"ך נראית כדברי הכס"מ שרק
אם נתברר של מי האבידה צריך להחזירה.
ודוחה את דברי הסמ"ע שדוקא אם נטלו

על דעת להחזיר רשאי להחזיק בו, שאם
אנו סוברים שבאיסור בא לידו אין הבדל
בין אם התכוין להחזיר או לאו. וכן דוחה
את חילוקו של ה"ח בין דבר שאין לו
בעלים לדבר שיש בו בעלים.

נראה ללמוד מפסק הרמב"ם והשו"ע,
שבענייננו כיון שנטל אינו צריך להחזירו
למקומו ורשאי להשתמש בו. והשאלה היא
מה לעשות לפי הראב"ד והרשב"א
החולקים על הרמב"ם, ובמקרה שיזדמן לו
דבר כגון זה לעתיד.

ג. הדרישה (בעל הסמ"ע) יצא לתרץ תירוץ
אחר, לדעתו כל מחלוקת אב"י ורבא
בישל"מ היא דוקא אם בכוונת המוצא
היתה בהגבתו להחזיקו לעצמו ואז
מחלוקתם אם באיסורא אתא לידיה. אבל
מי שמגביה בכוונת החזרה (וכך היה במקרה
הנוכחי) אלא שטעה שחשב שיוכל להחזירו
והתברר שאינו יכול להחזירו משום שאין
בו סימן – יחזיקנו לעצמו. ומביא ראיה מן
הגמ' בדף כו (ע"ב): "נטלה לפני יאוש על מנת
להחזירה, ולאחר יאוש נתכוין לגזולה –
עובר משום השב תשיבם". היינו כיון
שבכוונתו בשעת הגבהה להשיבה ורק
לאחר יאוש נתכוין לגזולה אינו עובר בלא
תגזול ולא בלא תוכל להתעלם, ורק כוונתו
אחר יאוש לגזולה גורמת שיעבור בחיוב
השבה. אולם כ"ז אם יש בה סימן, אבל אם
אין בה סימן ורוצה להשיבה אינו עובר
בחיוב השבה מפני שאינו יכול להשיבה.

וכדבריו כתבו הגר"א (על השו"ע סי' רס
ס"ק לג) ורעק"א (הו"ד ברמב"ם הוצ' פרנקל פט"ו
ה"א).

עולה מדבריהם שלא בא לידו באיסור,
אלא נהיה שומר אבידה וכיון שאין
אפשרות להשיב נקנתה לו האבידה עם

יאוש הבעלים.

ד. ויש צד לומר שמחלוקת זו אינה
בהכרח שייכת לענייננו. שכן המדובר
במקרה דילן במציאה דרך נפילה ואין בה
אפילו ספק הינוח, והשאלה הנשאלת היא
האם היה יאוש בעלים לפני שהמוצא נטלה
או שכיון שלא נתיימשו הרי אסור לקחתם.
כך כתב הרשב"א (ב"מ כה ע"ב): "ונמצא
כלל אבדה, כל שאין בו סימן והוא דרך
נפילה הרי הוא שלו אם הוא דבר שיש לומר
שהרגישו בו בעלים כגון זוזי דחשיבי או
מידי דיקיר כדאיתא בריש פרקין".

וכן האור זרוע (ח"ג ב"מ סי' נו): "ת"ר
המוצא סלע בשוק ובא חבירו ואמר שלי היא
חדשה היא נירונית היא של מלך פלוני היא
לא אמר כלום. ולא עוד אלא אפי' אמר שמי
כתוב עליה לא אמר כלום לפי שאין סימן
למטבע דאמרינן אפוקי מפקה ומאינש
אחרינא נפל. הואיל ואין סימנו שיוכל
לסמוך עליו משעת נפילה נתיאש והרי הם של
מוצאה".

וכך פסק בשו"ע (הו"מ סי' רסב ס"ט): "מצא
כריכות קטנות של שבליים בר"ה, הרי אלו
שלו, שהרי אין בהם סימן. ואם מצאם ברשות
היחיד, אם דרך נפילה, הרי אלו שלו".

ונראה שסביר להניח שבעל השעון
הרגיש באבידתו והתייאש ולא הוי יאוש
שלא מדעת אלא יאוש מדעת ובא ליד
המוצא בהיתר. ובמיוחד במקרה הנוכחי
שאחרים ראו את השעון והצביעו עליו,
וכנראה שחששו להרימו כדי שלא יתחייבו
בהשבה (ועברו בכך על לא תתעלם כדברי הגמ'
ב"מ כו ע"ב) ועבר זמן מה מאז שאיבדו בעל
השעון עד שנטלו המוצא.

ה. ויש צד נוסף לומר שבשעון, שהוא
דבר שאם ידרכו עליו ישבר והוא בתוך

חבל נחלתו

לבעליה או לשומרה עד שיבוא אליהו. וראיה ברורה לסברתי לעיל מצאתי בירושלמי (שקלים פ"ז ה"ב) שם מסופר: "גדי צלי אישתכח באיטרטא דגופתא והתירוהו משם שני דברים משם מציאה ומשם רוב מהלכי דרכים משם מציאה דתני המציל מיד הארי מיד הגייס משונת הים ומשונת הנהר **ומאיטרטיא גדולה ומפלטיא גדולה** הרי אילו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן משם רוב מהלכי דרכים משם שחיתת הגוי ואישתכח מן דבית רבי. עיגול דגובנא אישתכח בפונדקא דלוי והתירוהו משם שני דברים משם מציאה ומשם **רוב מהלכי דרכים** משם מציאה דתני המציל מיד הגייס מיד הארי משונת הים משונת הנהר **מאיטרטיא גדולה ומפלטיא גדולה הרי אילו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן משום רוב מהלכי דרכים** משום גבינת גוי ואישתכח מן דר' אלעזר בי ר' יוסי". הא קמן שבגדי ובעיגול גבינה התירו למוצא לקחתו ולאוכלו, והרי ההיתר לאוכלו הוא משום רוב ישראל ואעפ"כ מותר גם משום מציאה, מפני שדין מציאה בסרטיא ופלטיא הוא כדין מציל מיד הארי והגייס או מזוטו של ים. ומכאן שה"ה במוצא בהתקהלות בני אדם כה גדולה שמותר אפילו שכולם ישראל.

מסקנה

המוצא מותר ליטול את האבידה ולהשתמש בה.

קהל גדול של בני אדם, חייב להרימו וליטלו שהרי אם לא יטלוהו ידרכו עליו וישבר.

וחשבתי האם לראות קהל כה גדול (כ-300,000 איש) כזוטו של ים, שאפילו עומד וצועק הרי זה של המציל. אלא שהגדרת זוטו של ים היא שאבודה ממנו ומכל אדם וזה אינו נראה מתאים במקרה שסו"ס ממנו השעון אבוד אבל מאחרים לא. אולם ניתן לשער שבקהל כה גדול הוא מתייאש מייד כשהרגיש מהאובדן ואינו חושב שמא ימצאנו, שכן סו"ס הוא רואה את הקהל העצום ויודע שהסיכויים לאתר את המוצא קלושים מאד מאד.

וראה מרש"י (פסחים ע ע"א) המדבר בסכין שחיטה שנמצאה בירושלים ערב הפסח שאין צריך להטבילה אלא שוחט בה מייד. ופרש רש"י: "מאי שנא סכין דמטביל לה בעליה מאתמול, ומוקמינן לה השתא בחזקת טהרה למוצאה, משום דחזיא ליה לבעלים בארבעה עשר לפסח לשחוט, הילכך אטבלה מאתמול דניהוי ליה הערב שמש, והא לא חיישינן שמא אבדה לו זה ימים רבים **דודאי היום נפלה ממנו, דמתוך שבשעת הרגל העם רב אין שוהה שם במקום נפילתה שלא תמצא**". הא קמן שברור שאבידה כזו סמוך לנפילתה נמצאה מחמת ריבוי בני האדם במקום. ובכ"ז במקום שהרבים נמצאים שם מתייאש ממנה וע"כ מותר לו ליטלה ולהשתמש בה ואי"צ להחזירה

שאלה נוספת

פתילים של ציצית. הוא נטל את הפתילים על מנת להשיבם אלא ששכחם אצלו, ורק לאחר כשנה נזכר בהם. והשאלה היא מה

באותו עניין, נשאלתי על מי שניגש לקנות בחנות גדולה מאד ("כלבו"). והנה בעגלת הקניות שהוא נטל הוא מצא

חבל נחלתו

הצליח להשיב אנו אומרים לו שיהא מונח (שו"ע סי' רס ס"י ברמ"א). ובדבר סטנדרטי שלא נמצא המאבד, אנו מתירים למוצא לכתוב את שוויו ואת סימניו ולהניחם אצלו עד שיבוא המאבד ולהשתמש בחפץ שמצא (אחרונים). כאן הלא האבידה לא היתה במקום המשתמר, ואין זו דרך הנחה, ובה עצמה אין סימן ומקומה גם הוא אינו סימן אחר שבעליה אינו יודע בבירור היכן בדיוק אבדו לו הפתילים. ולכן במקרה זה, אילו היה משיב סמוך לזמן שמצא, ההשבה היתה לפני משורת הדין. ועם זאת היינו מורים לו להשיב בדרך שציינו כאמור בשו"ע (ח"מ סי' רנט ס"ה): "אע"פ שמן הדין במקום שרוב עובדי כוכבים מצויים, אפילו נתן ישראל בה סימן אינו חייב להחזיר, טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין להחזיר לישראל שנתן בה סימן". אלא שעתה לאחר כשנה מן המציאה נראה שאנו צריכים לשוב לדין עצמו שכיון שהגביה על מנת להשיב, ולמעשה לא היה חייב להשיב אלא לפני משורת הדין, וכיון שלא השיב ושכח נראה שדין האבידה כדין האבידה במקרה הקודם, שכיון שנטל ושכח ובעל האבידה ודאי התיימש ממנה – נקנתה לו האבידה והוא רשאי להשתמש בה.

יעשה בהם, האם הוא צריך להניחם עד שיבוא אליהו או שיטילם בבגדו. ונראה שיש לחלק בין המקרה הנוכחי למקרה הקודם. במקרה הקודם ודאי שהשעון נמצא דרך נפילה, לעומת זאת כאן הפתילים הונחו ונשכחו. וכן יש לחלק בין מקומות המציאה, במקרה הקודם ודאי בעליו אינו יודע מאומה היכן נפל השעון, ולכן סברא פשוטה שהוא יתיימש מהאובדן מה גם שבמקום הליכה של אלפי בני אדם סביר להניח שהשעון לא ימצא על ידו אלא ע"י אחרים ואולי יישר וכד'. לעומת זאת במקרה הנוכחי המאבד יודע שנטל פתילים מהחנות ויודע ששילם עליהם (לפי חשבונית הקניה), אולם היכן הם נשכחו אם בחנות או בעגלת הקניה או בביתו קרוב לודאי שאינו יודע, וסביר שייקח מעט זמן עד שיבחין באובדן. להבדלים אלו היתה משמעות בשעת המציאה, ולכן מן הראוי היה בשעת המציאה שהמוצא ייגש להנהלת החנות ימסור לה את הפתילים ואת שמו ויספר היכן מצאם, והיה אם הם יידרשו ע"י מאבד תוכל החנות להשיבם עפ"י סימני מקום האבידה ולקיים מצות השבת אבידה. והיה אם לא ימצאו – החנות תחזירם למוצאם, והוא יוכל להשתמש בהם. ואע"פ שבכל מוצא אבידה שלא

סימן נד

חיובי גרמא בועד ממונה על נכס

(זיפות, סיוד וכד'). ועד הבית לא עשה דבר. הגיעה עונת הגשמים ודירתו של הדייר המתריע ניזקה. האם ועד הבית חייב

שאלה

אדם הגר בבית משותף התריע לפני ועד הבית שהגג זקוק לאטימה מחדש